

Subjekt a nepředmětnost / Nepředmětnost a subjekt(y)

Nepředmětná v „ontologickém“ smyslu je taková skutečnost, která předmětnou stránku buď nemá vůbec, anebo nemůže být na předmětnost (tj. na pouhý předmět) redukována, protože vedle předmětné má ještě také stránku nepředmětnou. V obou případech je tedy nepředmětná skutečnost také nezpředmětnitelná ve smyslu noetickém (gnozeologickém). Naproti tomu může (a někdy dokonce má nebo musí) být ‚zpredmetňována‘ v tom smyslu, že ji nějaký subjekt musí aktivně „uskutečnit“ neboli „realizovat“. Co to vlastně představuje, takové „uskutečňování“? Především tu je zapotřebí subjektu určité úrovně, neboť bez jeho aktivity žádné uskutečňování není možné (samozřejmě může jít také o množství subjektů, kterých je k uskutečnění nějaké „věci“ zapotřebí, ale to necháme až na další místo v postupu, neboť tam už se do toho budou vměšovat „setrvačnosti“). Tento subjekt se vyznačuje tím, že a) je (aktuálně) skutečný, b) má jak stránku nepředmětnou, tak stránku předmětnou, které jsou c) spolu sjednoceny, integrovány a mohou jedna v druhou jistým způsobem a v jistém rozsahu přecházet – zvnějšňování a zvnitřňování), d) subjekt je – a to je snad nejdůležitější – „aktivní“, tj. schopen akce jakožto výkonu, který není následkem nějakého daného stavu ať už mimo subjekt nebo v něm samém, nýbrž alespoň v nějaké míře je čímsi novým, co tu nebylo a co nebylo ani ničím zvnějšku způsobeno. (Tím ovšem není řečeno, že to nemůže být něčím vnějším vyvoláno, ale jen jako re-akce, tedy jako akce subjektu, která neprobíhá náhodně, nazdařbůh, nýbrž cíleně, tj. na základě nějakých předcházejících informací.) To znamená, že mezi „podnětem“ k takové re-akci a mezi výkonem této reakce není přímá, bezprostřední souvislost, ale že tam musíme předpokládat ještě něco zprostředkujícího (v běžném pojetí kauzality se takový zprostředkující člen nepředpokládá resp. je mlčky přecházen či spíše zamlčován, a pokud je někdy nějak zmíněn, je hne objektivován). Toto „zprostředkující“ však nemůže být chápáno jako „předmětné“, ale ani jako ryze „nepředmětné“, protože má mezi nepředmětným a předmětným právě zprostředkovávat. Právě z tohoto důvodu musíme klást tak velký důraz na funkci subjektu resp. subjektů, a to na všech úrovních.

(Písek, 040222-1.)